

Thomka István - Mestellér János

Ezeregyszáz év: Abaújvár

történelmi játék

Őrizzétek a jeleket, melyek magokban csak jelek,
de összefűzve szavakká állnak és jelzéskké,
gondolattá, üzenetté, melyben az ősi szavak törvénye szól
megtartásról, megmaradásról.
/Czifrák András – A vesztes/

Segédlet a szöveg értelmezéséhez:

A forgatókönyv szövege két részből áll: a narratív szövegekből és a cselekmény leírásából. A narratív szöveget a két narrátor (Thomka István, Szabó Irén) olvassa föl. A leíró részek a férfi, míg a magyarázó részek (a szövegben ezek vannak vastag betűvel szedve) a női narrátoré.

A cselekmények leírásai dőlt betűvel vannak szedve és jobbra be vannak húzva. A cselekmény leírásánál külön bekezdésben, végig nagy betűkkel vannak szedve az adott cselekményben szereplő csapatok, szereplők, zenészek nevei és az elhangzó dalok címei.

Ősbemutató: III. Abaújvári Várfesztivál

Abaújvár, Aba Sámuel földvéra

2011. július 23.

970 évvel azt követően, hogy Aba Sámuel királlyá koronázták

Tisztelt Hölgyeim és Uraim!

Szeretettel köszöntök mindenkit az Ezeregyszáz év: Abaújvár történelmi játékon. A szereplők segítségével felelevenítjük az elmúlt ezeregyszáz esztendő, itt a várban, amelynek hantjai mind látták ezeket az eseményeket. Lehet, hogy így történt, lehet, hogy nem. Nem mindegy? A lényeg az, hogy a történelmet megszólaltassuk.

I. KÉP - HONFOGLALÁS

A magyarok bejövetelekor a Kárpát-medence birtokbavétele folyamatosan történt.

Ez a terület a gypű belső széle volt, amelyet a törzsszövetség a hét törzshöz még a Kazár Birodalomban csatlakozott három lázadó törzsnek, a kabaroknak jelölt ki szállásul.

zene: MÁTÉ és MARCI

2-3 lovas bejön a színre, megállnak. Az egyik kezében zászló. A zászlós leszáll és leszúrja a földre (Előre elkészített lyuk, mert ezen a helyen fog majd épülni a vár), a lovával együtt ott marad a zászló mellett.

KETEL

De kik is voltak őseink, a kabarok?

A Kazár Birodalom ellen föllázadt, abból kivált, s a honfoglaló magyarsághoz csatlakozott nép.

Árpád fia, Zolta vezetésével a három törzset egy törzssé szervezték.

Mint csatlakozó nép, a háborúk idején elő- és utóvéd feladatokkal látták el őket. Ezért kerültek ide is, a gypű védelmére. Eredeti török és iráni eredetű nyelvüket föladvá asszimilálódtak.

II. KÉP – VÁR ÉPÍTÉSE

Törzsi vezetőik közül is kiemelkedett Aba Sámuel, aki Géza fejedelem leányát (István király testvérét) vette feleségül. Az ő kezdeményezésére kezdték el építeni az újvári várat ezer esztendővel ez előtt, 1010 körül.

*Hagyományőrzők (parasztok, katonák) bálákból a zászló körül várat építenek. ---) TERVEK
HERNÁD VÖLGYE – SÁTORELŐ – GÖNCI JOBBIK -SEGÍTŐK*

A vár 3,9 hektáros területet véd. 754 méter kerületű sáncaiban 72 260 köbméter földet és 11 770 köbméter fát építettek be. A fa mennyiségét egy 40 hektáros erdő kivágásával lehetett biztosítani. A sánc szélessége 23, magassága 7 méter volt. A vár 3-3,5 év alatt elkészült.

Aba Sámuel mint István király sógora a nádori tisztséget töltötte be. Neki tulajdonítjuk Abaúj vármegye megszervezését is. István halála után az idegenlelkű Orseolo Péter ülhetett a trónra. Ám a magyarság nem tűrte uralmát és fellázadt ellene. Helyette nem másnak, mint Aba Sámuelnek a fejére kerülhetett a korona. Újvár ura egyben az ország urává is vált. Ő volt az első választott magyar király. Ennek immár 970 éve.

(HA NEM KÉSZÜL EL IDŐBEN A VÁR akkor ZENE: MARCI)

A kereszténység felvételével a legkorábbi templomaink a megyeszékhelyek váraiban épültek.

Pap megy be a várba kettős kereszttel, és leszúrja a vár közepén egy bálába (ispánsági székhely).

ATYA

Itt is épült egy ilyen templom, ami esperesi székhelyként funkcionált. A régészeti feltárás során a 15 méter hosszúságú templomot megtalálták, ám pénz nem volt a felszín feletti megjelenítésére, ezért visszatemették. Innen egy karnyújtásnyira, a zászlóval megjelölt kőhalom alatt helyezkedik el.

A vár a korabeli Európában és Magyarországon is korszerűnek, hadászatiilag jelentős erődítménynek számított. Nyüzsgő élet zajlott benne. Katonák, mesterek, urak, szolgák, és azok családjaik mind itt éltek. Maga a vár időről időre a történelem fő sodrába került.

1046-ban a pogány Vata vezér itt kötött szövetséget Andrással, akit királlyá emelt. Innen indult ki az a nagy pogánylázadás, melyet bátran nevezhetünk akár szabadságharcnak is. Ennek köszönhető az, hogy a magyar trónra visszatérhetett az Árpád-ház. Abaújvár segítségével.

III. KÉP – ÁLAMOS ÉS KÁLMÁN

Újvár gyakran volt a lázadók fészke. 1106-ban Álmos herceg itt vetette meg lábát bátyja, Könyves Kálmán király ellen. A Lengyelországból kapott katonai segítséggel Álmos Újvár vára ellen vonult, és megostromolta azt.

Bent a várban katonák. Sereg vonul a vár elé. Csata a vár előtt. Az ostromlók visszaverik a védőket és bevonulnak a várba. (Egyik ruhájával előkelő úrra utaló szereplő – Álmos herceg).

ZENE: MARCI és MÁTÉ

Álmos elfoglalta és megszállva tartotta Újvárt. Bátyja, Könyves Kálmán seregével megjelent és körbevette az erősséget.

A vár előtt megjelenik egy koronás lovas és serege. (Könyves Kálmán – púp a hátán). A várból kijön az előkelő úr és a vár előtt békét kötnek. Álmos térdre ereszkedik és átadja kardját, Kálmán megbocsájt, keblére vonja. Kint és bent örömujjongás.

KETEL – HERNÁD VÖLGYE – SÁTROELŐ – GÖNCI JOBBIK - SEGÍTŐK

ZENE: MARCI és MÁTÉ

A megrettent Álmos herceg megadta magát a királynak.

Újvár az ország lengyel és orosz területek felé nyíló kapuja volt, fontos erődítmény.

IV. KÉP - TATÁRJÁRÁS

Száz évvel később, 1241-ben nagy próbatétel elé állt a vár és annak népe.

Tatár lovasok jönnek, majd mennek.

A tatár hordák előzönlöttek az országot. A vesztes muhi csata után a király folyamatosan menekült az őt üldözők elől. A környék lakosainak egyetlen menedéke Újvár erőssége volt.

Ember, állatok, szekér be a várba. A szekér belülről elállja a vár kapuját. Tatár lovasok jönnek ujjongva. Köröznek a vár körül. Nyilaikkal lövik a vár falát. Néhány szalmabálát felgyújtanak a vár körül. Csata a várnál, majd elvonulnak. Ember, állat ki a várból. Oldalt égő bála, vár falából kiálló nyílveszők.

ZENE: MARCI

KETEL – HERNÁD VÖLGYE – SÁTROELŐ – GÖNCI JOBBIK - SEGÍTŐK

A vár többszöri ostrompróbálkozás után is ellenállt a tatár támadóknak. Nem tudták elfoglalni. Így népe, és a környék lakossága életben maradt. A környék a tatárjárás után fellélegzett, új települések jöttek létre, észak felé is tágítva az ország lakott területeit. Megindultak a kővárak építései. Szakemberekre, munkáskézre volt szükség.

V. KÉP - KERESKEDELEM

A kereskedelem is felélénkül. A Hegyalja borát gönci hordókban szállították az itt keresztülhaladó kereskedelmi útvonalon Lengyelország, Oroszország felé. A vár és népe felügyelte a békét, vigyázta az utat, szállást adott a kereskedőknek és óvta portékáikat. Ezért cserébe adót fizettek a vár urainak.

Kereskedő szekér keresztül a színen. A várból katonák megállítják, levesznek egy hordót. Harmincad vám. Lengyel-felvidéki borút, szekéren hordó.

KETEL – HERNÁD VÖLGYE – SÁTROELŐ – GÖNCI JOBBIK - SEGÍTŐK

Kassa város megerősödése, és kőből épült városfallal való védelme, a környező kővárak építése – Regéc, Boldogkő, Gönc, Krasznahorka, Torna, Füzér – fokozatosan háttérbe szorította a már hadászatiilag egyre jobban jelenőségét veszítő Aba Újvárt.

MEGKEZDŐDIK A VÁR ELBONTÁSA

VI. KÉP – VÁR PUSZTULÁSA – TEMPLOM ÉPÍTÉSE

1394-ban Zsigmond király Perényi Péternek adományozta Abaújvárt. Az engedélyt kapott a királytól a vár megerősítésére. Ez időtájt épült meg a nagyjából 0,5 méter magas kőfal a vár sáncainak tetején. Azonban a Perényi család nem itt, hanem Nagydán építi ki várát, Abaújváron uradalmi központ létrehozását tervezik. Ez okból építtetik át a régi román stílusban készült falusi templomot „modern”

gótikus templommá. A várfal köveiből épül az új templom, melyhez felhasználják az ispánsági vár területén elhagyott esperesi templom köveit is.

Bálákat fognak az emberek és viszik a másik helyre – szekérre rakják és távolabb viszik. A várat átépítik templommá. Amikor készen van, egy kereszt kerül a tetejére.

ZENE: MARCI

HERNÁD VÖLGYE – SÁTROELŐ – GÖNCI JOBBIK- SEGÍTŐK -ATYA

VII. KÉP - PERÉNYI HALÁLA

Az uradalmi központ létrehozására utal, hogy Perényi Péter országbíró az 1423-ban az általa építtetett templomban temetik el.

Perényi halála. Perényit hordágyra teszik. Gyászmenet, csuhás kísérettel be a templomba. Temetés.

ZENE: MARCI és MÁTÉ

HANGEFFEKT: HARANGZÚGÁS

KETEL – ATYA - SEGÍTŐK

Perényi Péter sírkövét a régészek 2008-ban a régészeti feltárás során a templom padozata alatt megtalálták.

A várból csak a sáncok maradt meg, ám az itt élők maradtak. Maradtak, dolgoztak, mert élni akartak. Az ispánsági központ megszűnt, a vár jelentőségét teljesen elvesztette. A területét felszántották, művelés alá vették.

A történelem viharai nem múltak el. Ugyanúgy érintették a falut, mint amikor teljes fényében csaknem városként funkcionált. A reformáció a Perényiek jóvoltából itt is tért nyert.

Templomról le a kereszt – fel a csillag

VIII. KÉP – KURUC KOR

A lázadások, a jobbágyfelkelések, az itt élőket ugyanúgy érintették, mint a török portyák. Nem tudjuk, hogy hányan álltak be Dózsa György Gönc alatt állomásozó seregébe, kik harcoltak Szapolyai János Abaújszínánál lezajlott csatájában, kik vettek részt Bocskai csatáiban. A falu sorsát meghatározta a Kassán székelő Felsőmagyarországi hadak parancsnoksága által vezényelt zsoldos seregek mozgása, az általuk elkövetett atrocitások.

A labanc fosztogatások miatt az elfojtott parazsa szikrát vetett. A nyakas magyar kurucnak született. Mikor II. Rákóczi Ferenc kibontotta zászlaját, a környék népe özönlött alá.

- Kurucok keresztülvonulnak a színen (HA ADDIG SIKERÜL ÁTÖLTÖZNI)
ZENE: MARCI és MÁTÉ(tárogató)

A pestis-járványok, a kuruc-kor harcai kifárasztották, megtizedelték, elnéptelenítették a környéket. Abaújvár lakossága 1720-ban 9 jobbágy-családból állt. Megindultak Abaújban az adókedvezmény következtében a betelepülések. Újvár maga is növekedett és fejlődött.

IX. KÉP - XIX. SZÁZAD

1810-ben himlőjárvány, majd 1831-ben kolera szedte áldozatait. Akkor 79 lakos halt meg. 1834-ben földrengés rázta meg a települést.

Az 1848-49-es forradalom és szabadságharc idején a falu életét Kassa közelsége befolyásolta.

- DALÁRDA – 1848-as dal

A szabadságharc idején a Hernád-völgyében, Kassa megszerzésért folyamatos csaták zajlottak. 1849 júniusában a cári sereg megindult, ez a szabadságharc végét jelentette. A cári csapatok visszavonulásukkor kifosztották a vidéket, marhákat, lovakat, takarmányt, élelmiszert vittek magukkal. Ezt a helyi lakosság keményen megsínylette.

De aki ide született az itt is akart meghalni. összeszorított foggal, küzdve a természet erejével, újra termelni kezdtek az emberek. Főleg lencsét, amit a kassai piacon jól lehetett értékesíteni. A kulturális élet, a faluközösség is virágzásnak indult.

A községben Dalárda működött, amely főleg egyházi és világi ünnepségeken mutatkozott be sikeresen.

X. KÉP - I. VILÁGHÁBORÚ

A politika a „boldog békeidőkbe”, a fejlődésbe újra beleszólt. A szarajevói pisztolylövés nyitánya egy világégésnek.

- hangeffektek –
- DALÁRDA – HA KIMEGYEK

A faluból az 50 év alatti korosztály folyamatosan bevonult, és nem mindenki jött vissza.

**Azari András
Azari Imre
Azari István
Ács András
Csuha Pál
Delemán József
Fazekas János
Gallyas Gábor
Horváth Ferenc
Meer Adolf
Mestellér István
Mestellér Sámuel
Szabó József**

1918-ban a cseh csapatok az antant jóváhagyásával az országunkra törtek. A tehetetlen Károlyi és kormánya nem tudta a problémát megoldani, csak úgy, hogy a hatalmat átadták a kommunistáknak. A frissen felállított vörös-csapatok Stormfeld Aurél vezetésével megindították a felvidéki-hadjáratot.

1919 júniusában két napig tartott a harc Abaújváron.

A csehek a temetőnél csaptak össze a magyar csapatokkal. E harcok során a csehek jelentős veszteséget szenvedtek, de elesett a diósgyőri zászlóalj 12 katonája is, akiket itt temettek el a faluban. A csehek visszavonultak, a magyarok egészen Bártfáig jutottak.

Amit a fegyverek nem, azt a diplomácia eldöntötte. 1920. június 4-én Trianonban aláírtuk a békét. A határokat megváltoztatták.

Abaújvár elvesztette saját területeinek 1/3-át, Kassát mint természetes piacát, megfosztották vasútállomásától.

XI. KÉP – HORTHY-KORSZAK

Az egykori vármegyeszékhely határszélre szorult, kis település lett. Az itt élő emberek a nehézségeken újból túljutottak. Fontossá vált az, hogy ki lesz az országgyűlési képviselő.

Az 1931. évi választásokon a Kékeden gazdálkodó és lakó Merczel Lilla 15 szavazattal maradt le a kormánypárti Fekete Lajostól. Óvás, melynek következtében 1932 novemberében új, időközi választásokat írtak ki. A közel egy évig tartó választási hercehurca, kampány és korteskedés következtében az emberek hol ide, hol oda álltak.

Az Abaújváron lakó Ferdinandy Gyula – volt igazságügy miniszter – következetesen Merczel Lillát, az Egységes párt jelöltjét támogatta.

Kortes-szekér be, rajta nemzetiszín szalaggal átkötött fekete kalapos kortes, borosüveggel a kezében és kiáltozza: „Éljen Merczel Lilla!”

Körülötte emberek állnak, egyikük visszaszól: „Ferdinandy lobogója: Merczel Lilla bugyogója – Éljen Fekete Lajos! Éljen a kormánypárt”

szereplők: DALÁRDA és PISTA BÁCSI

XII. KÉP – II. VILÁGHÁBORÚ

1938. Az első bécsi döntés felülvizsgálta a trianoni határokat. A nagyhatalmak visszaadták az elcsatolt Felvidék egy részét.

Katonák álltak a Hasdát-hídjánál, hogy Felső-Kékednél átlépjék az összeomlott trianoni határt. Ünnepezt a falu és a környék lakossága, újra optimisták lettek az emberek.

DALÁRDA – VIDÁM KATONADAL

Újabb világgégés, majd pokol s borzalom.

Hangeffektek: ágyúdörej – lánctalp –

Újabb áldozatok.

Ács Imre
Ács István
Czikó István
Csomó István
Fazekas János
Fekete Jenő
Gaburi Ferenc
Gelb Sándor
Iván Lajos
Juhász Béla
Krakkai József
Makatura Endre
Matusz András
Mestellér Ödön
Pankó Róbert
Princz Ernő
Rosenfeld Sándor
Selyebi József
Sóvári Ferenc
Szabó Bertalan
Szabó Ferenc
Szabó Imre
Varga András

Őket hiába várta a családjuk. ők nem jöttek vissza Abaújívárra. Ők a második világháború elesett hősei.

XIII. KÉP - KÖZELMÚLT

Tisztelt Hölgyeim és Uraim!

1945 után új fejezet kezdődött Abaújvár életében. Az addig megszokott értékrend megváltozott.

Államosították az iskolát. itt is megalakult az úttörőcsapat, lett DISZ, majd KISZ. 1960-ban megkezdődött kollektivizálás, megalakult a TSZ. Elvették a földeket, a munkaeszközöket közösbe kellett vinni.

De a magyar élni akart, mert ha őseink elszaladtak volna valahányszor nehéz idők jöttek, ma üres lenne ez az ország, ez a falu.

A vár látta mindezeket. Álltak sáncai, melyek a kétkezi munka értékteremtését hirdették, hirdetik még ma is.

1974-ben megkezdődött a vár régészeti feltárása.

A múlt felszínre jött, megérintve, megsimogatva az itt élők szívét, lelkét. A XI. századból név szerint ismert határőr Fancsika utódai ismét büszkék lettek a várakra.

Amely 2009-től újra a falu tulajdonába került.

Az itt élők tisztelik a múltat, mert tudják, hogy

Ne várja az soha
Isten segítségét
Aki nem tiszteli
Ósei emlékét

Tisztelt Hölgyeim és Uraim!

2011. július 23-án már csak az őrzők maradtak Abaújváron.

Őrizzétek a jeleket, melyek magokban csak jelek, de összefűzve szavakká állnak és jelzéssé, gondolatá, üzeneté, melyben az ősi szavak törvénye szól megtartásról, megmaradásról. És dúdoljatok dalt, dúdolót. Csendben, magatokban, mert minden dal itt benn szól, innen belülről, szívből, kinek szíve vagyon, vére. Halkan, ne hallja senki idegen, ki nyelvetek veheti, mert idegenek lesztek mind, ha már nem őrizhetitek hangját puszták vad szeleinek, vizek csobogásának, erdők zúgásának, madarak röptének, vijjogásának, apák bújának, vigasságának. Ha már nem őrzitek hangját anyátok ringatójának, mely álmokra fektetett ősök vigyázó szemei, csillagok alatt, hol apák járnak az örök hadi úton, vitézen, s boldogan, mert tudják, van még ki ha csak a dúdolóban, de emlékezik. S ők pislákoló, messzi lámpásaikkal megvilágítják utunk az éjben, de csak, míg lesz, ki emlékezik.

Ó emlékezet. Őrizd, mit rovás már nem őrizhet, mert tűz égeti, mit vésetek nem rejthetnek, mert mind halomra töretik. Őrizd a törvényt, hogy a vér szava erő, mely, mint folyónk az áldott földet, élteni a testet, a lelket. S ha apad is, de jó a tavasz, az újulás, és ha áradása ront is, de termékenyít. Őrizzétek rejtve minden hamistól, hazugtól, ki lelketek akarja, hogy szolgálai legyetek új és még újabb istenségeknek. Őrizzétek, amíg el nem jön a nap. Míg meg nem virrad. Mert el kell jönnie a napnak...

Amikor fel lehet, és akkor fel kell mutatni a magyarnak igazát!

Czifrák András – A vesztes

- zene: MEGYEK A HEGYEN – tánc: ABÚJSZINAI ROZMARING
BEÁLLNAK A SZREPLŐK

DALÁRDA

*Ezer esztendeje annak
Hogy a magyarok itt laknak
Most akarják, most akarják kiirtani
De az Isten, a jó Isten nem engedi*

*Ezer esztendeje annak,
Hogy a magyarok itt laknak.
Árpád alatt jöttek ezen
Szép országba,
Hun és avar testvéreink
Hazájába.*

lélektani szünet

HIMNUSZ

A műsorunk végéhez értünk.

Köszönetet mondunk a résztvevő hagyományőröknek, segítőknek, akik az őrzőktől egy-egy emlékszalagot kapnak.

Ketel Magyarjai Lovasvég Mikóházáról

Hernád Völgye Őrzői a Gönci Szabadcsapattal kiegészülve

Sátorelő Íjász Klub Sátoraljaújhelyről

Segítők csapata akik egyrészt falubéliekből verbuválódtak, másrészt abaújtári barátaik meghívására az ország számos pontjáról érkeztek

Telkibányi Dalárda

Abaújszini Rozmaring Néptánc Együttes

Pista bácsinak Zsujtáról, aki a hintót hajtotta

Kováts Marcell és Menyhért Máté, akik a zenei kíséretet adták

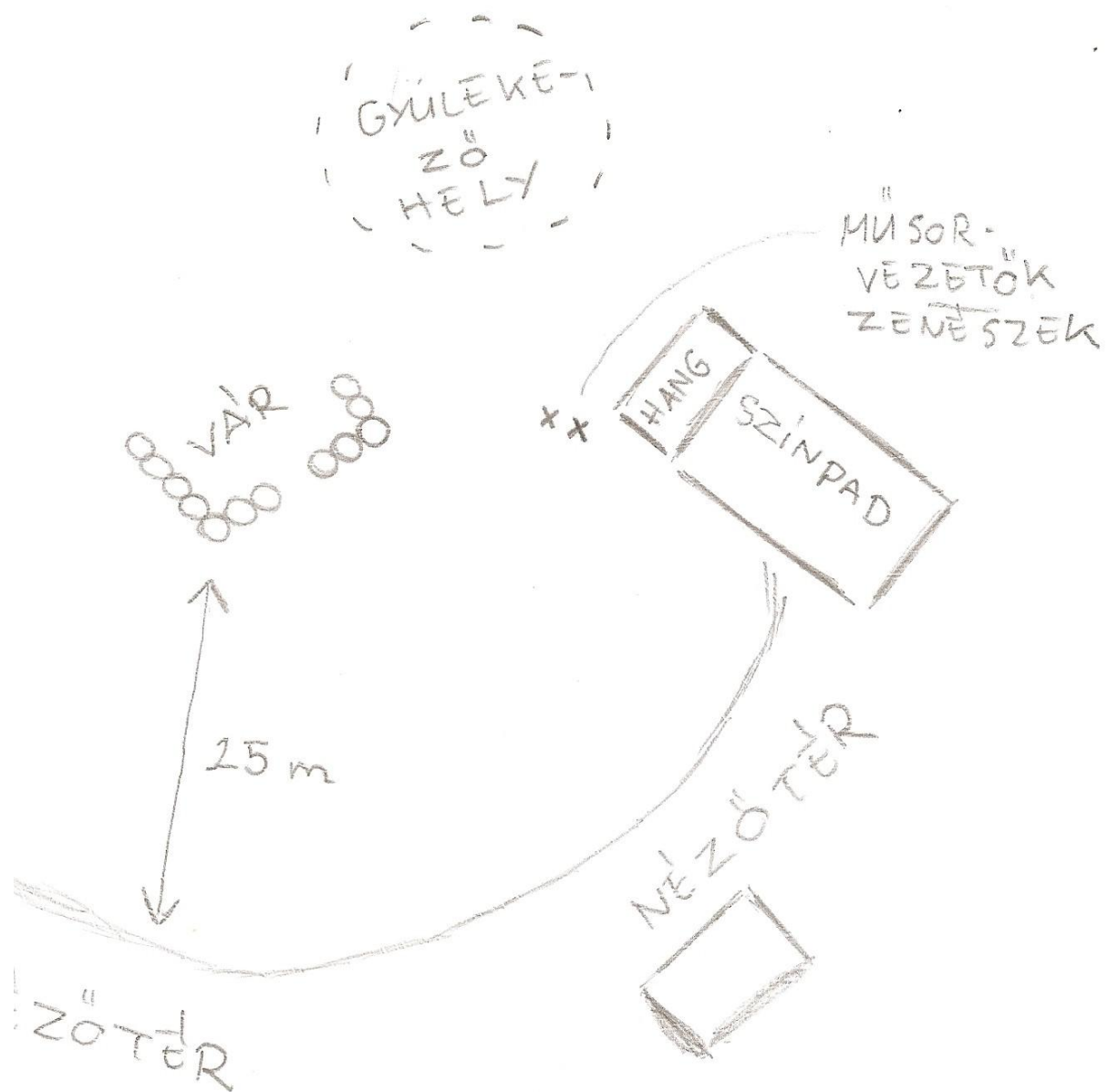
Számomra külön megtiszteltetés volt az, hogy 40 évvel ez előtti osztályfőnöknőmmel, Simonné Szabó Irén tanárnőmmel vezethettem le ezt a történelmi játékot!

Búcsúzik Önöktől Simonné Szabó Irén narrátor **és Thomka István, az Ezeregyszáz év: Abaújtár ötletgazdája, rendezője és műsorvezetője.**

A jó Isten áldja meg Önöket!
További jó szórakozást!
Viszontlátásra jövőre!

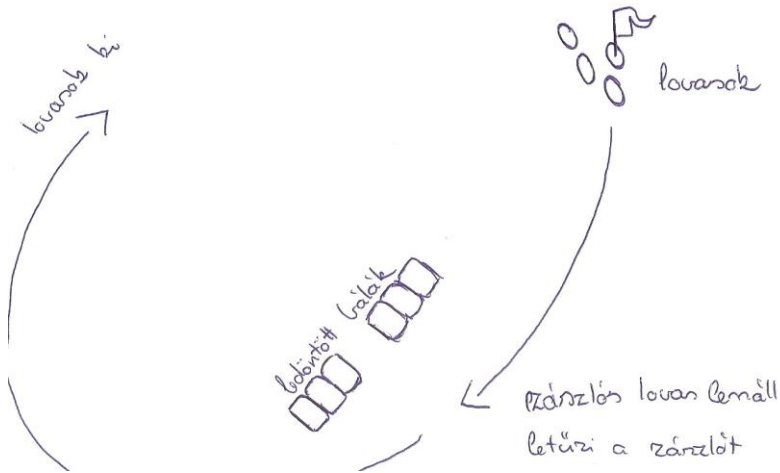
CSELEKMÉNYRAJZOK

HELYSZÍNRAJZ

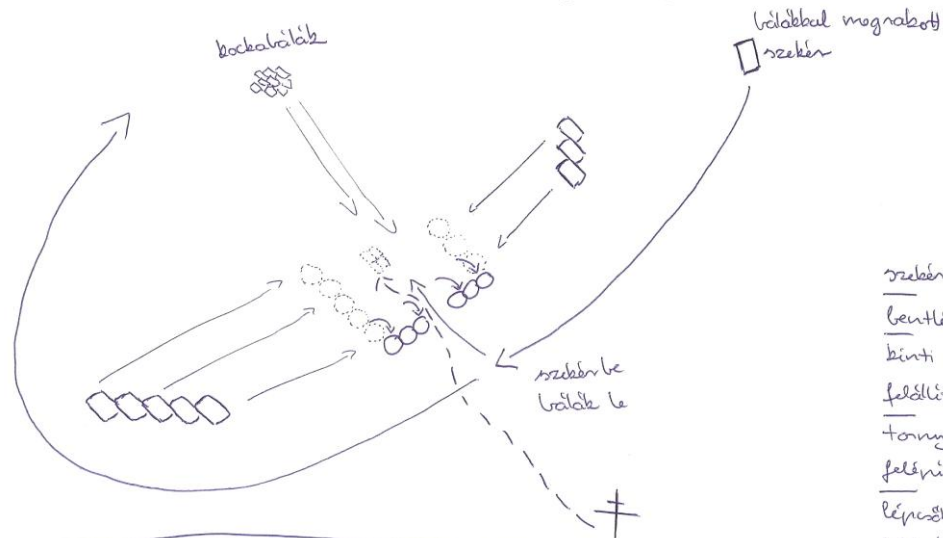

I. HONFOGLALÁS

Lovascsapat

II. VÁR ÉPÍTÉSE

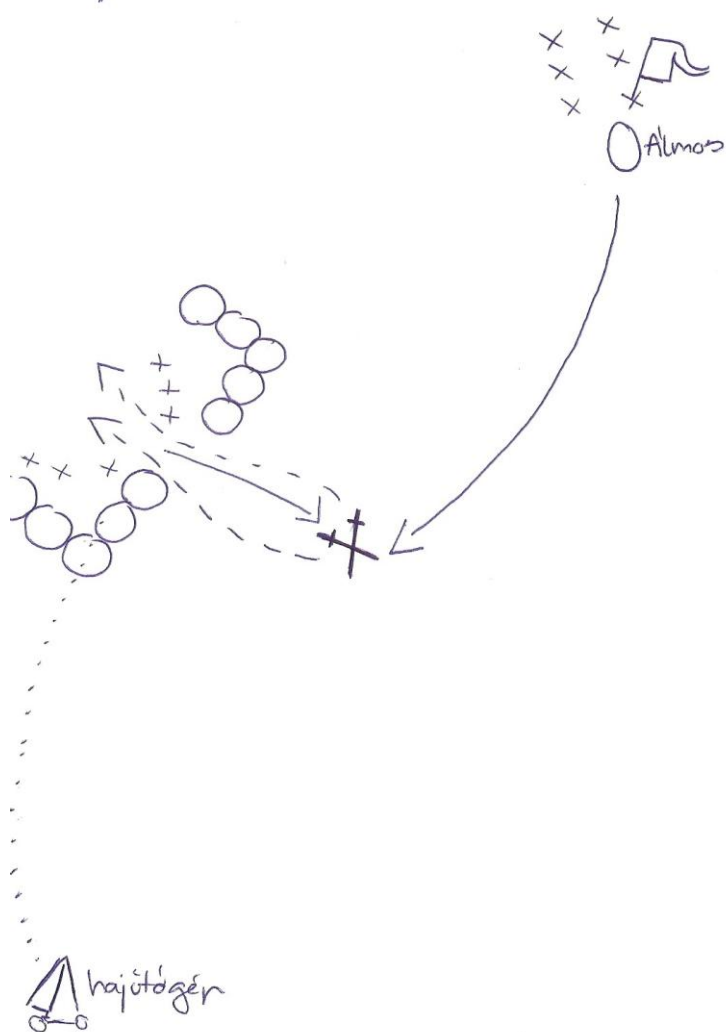
Szék
Várépítők

székbe, válszékbe
bentlévő válszék felállításai
külső válszék legutáni
felállításai
tornyokat kocbálalókból
felépíteni
lépcsőket kocbálalóktól
felépíteni
vár köré kocbálalóktól
(4db) téglalapot rakni →
ispánok; templom
pap be a bűnös kővel
ispánok; templom leírja

A régén G dr védő katona
és néhány statimta bentmarad a várban
tárlék el

A vár akkor készül el, ha a törvény betűzik a zárslót!

III/1. ALMOS - ÚZVAR OSTROMA

Vánvédők
Almos és serege

Vánvédők a vártban

Almos felcsúszul seregével

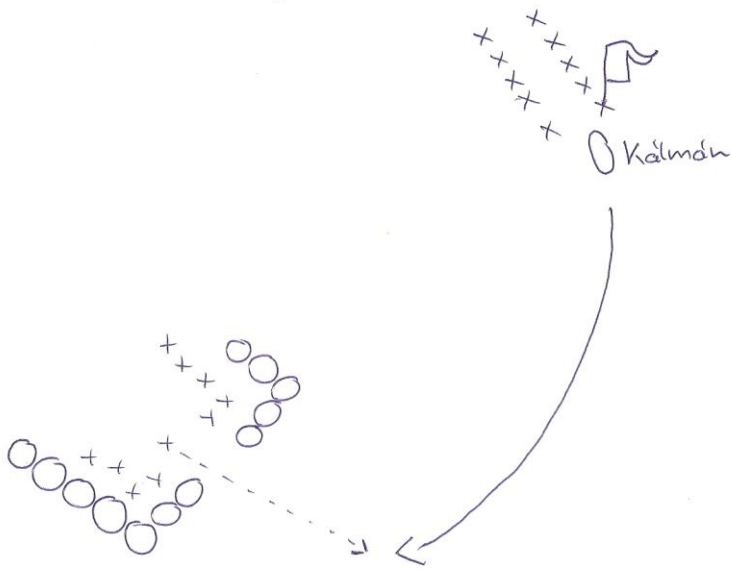
(opcionális: hajótoronnyal)
lövik a vártat
újra lőnek a vártat

csúszta a vár előtt

az ostromlók begyűrik,
vízszennyjüket a védőket

elfoglalják a vártat

III/2 KÁLMÁN ŰZVÁR ELLEN VONUL

váruvédők és Álmos serege a várban

Kálmán felvonnul seregével

(opcionális: nyílzápor) a várba

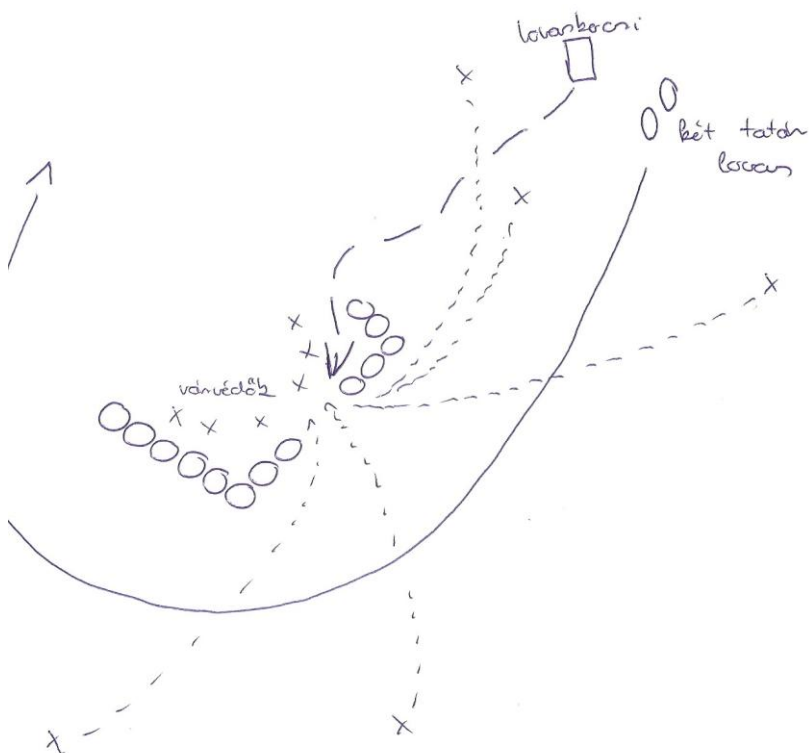
Álmos kijön a várból

Álmos letámad Kálmán előtt és átadja a kardját

Álmos és Kálmán kibékül átölelik egymást

mindenki be a várba hátul ki

IV./1. TATÁRZÁRÁS

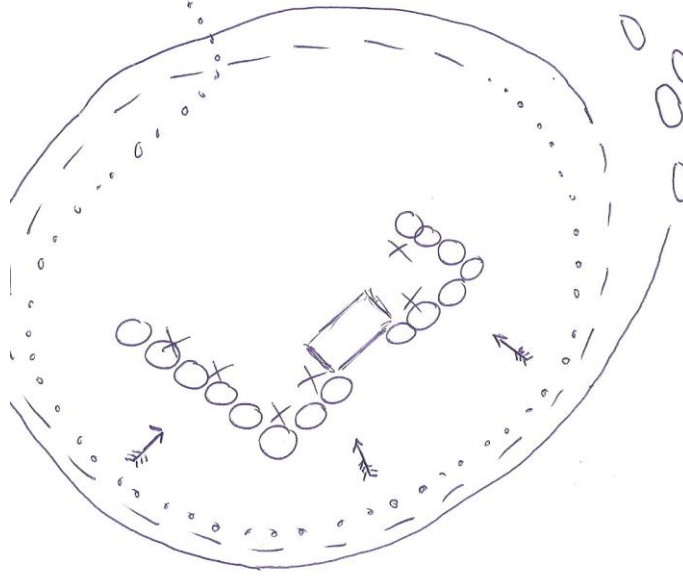

két tatár lovas vágdárral beszentül a néven

várba bemenebülnek az emberek

lovaskocsi jön és elállja belülről a bejáratot

IV./2. TATÁR JÁRÁS

tatár lovasok
(esetleg gőgöngörök is)

tatár lovasok jönnek

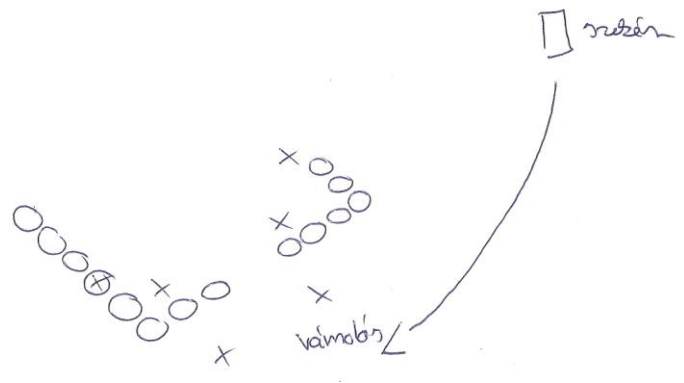
körömező a vár körül és nyíllal lövik a falakat

(opcionális: a védők vízrel lehetnek gumivégű vesszőkkel)

(opcionális: türes nyíllal fegyverítjük a vár köré kidobált kockabárákat)

tatárak el
mennek ki

V. KERESKEDELEM

hordókkal megrohott várak be

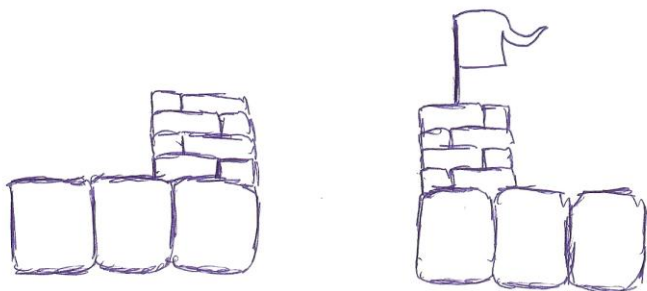
a vár előtt katonák megállítják a vármóros

leemelkedés róla egy hordót

mennek ki

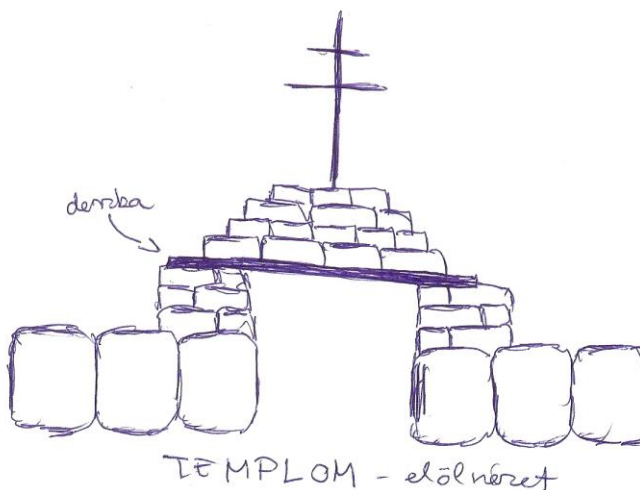
VÁR BONTÁSA - TEMPLOM ÉPÍTÉSE

VÁR - előnézet

a vár tornyainál néhány
malomkővel életleni
-
Belülről az irányvági torny
előttani
-
belső lépcsőket előttani
-

Abban van kémen a templom,
ha a kereszt rábrül

TEMPLOM - előnézet

PERÉNYI TEMETÉSE

X X Perényi dandáron
X X

X X keresztene
X ATYA
/ ketemmel

300